

Aan de leden**Datum**

14 juli 2022

Kenmerk

TLE/U202200509

Lbr. 22/044

Telefoonnummer

070 373 83 93

Bijlage(n)

-

Onderwerp

Ledenbrief over ontwikkelingen asielopvang en vluchtelingen

Geachte leden van college en gemeenteraad,

De opvang van vluchtelingen vraagt veel van alle overheden. Gemeenten leveren hun bijdrage door Oekraïense ontheemden op te vangen, in veel gevallen locaties voor asielopvang te leveren¹, crisisnoodopvang en noodopvang te organiseren vanwege het tekort aan reguliere asielopvangplekken, en door statushouders te huisvesten.

De huisvestingstaakstelling voor statushouders en de behoefte aan asielopvangplekken zijn communicerende vaten. Voor zowel de korte als lange termijn is inzetten op uitstroom van statushouders naar huisvesting, die verschillende vormen kan hebben, de belangrijkste oplossing. De afgelopen 12 maanden hebben gemeenten gezamenlijk hun taakstelling gehaald, en in totaal meer dan 25.000 statushouders gehuisvest. Er resteert per 1 juli nog een achterstand uit de coronatijd van minder dan 1.900 statushouders. Dit is echt een prestatie van formaat, gezien de enorme krapte op de woningmarkt. De VNG heeft grote waardering voor alle bestuurders en ambtenaren die dit gezamenlijk hebben gerealiseerd, en roept gemeenten, waar mogelijk nog sprake is van een achterstand, op deze zo snel mogelijk in te lopen.

Om te komen tot een structurele oplossing is de VNG in overleg met het kabinet om een samenhangend pakket aan maatregelen af te spreken voor de middellange en lange termijn. Tegelijkertijd blijven voor de asielopvang op korte termijn crisismaatregelen noodzakelijk. Hierover zijn tussen kabinet, VNG en Veiligheidsberaad afspraken gemaakt. Tot slot vangen gemeenten Oekraïense ontheemden op. Inmiddels zijn circa 74.000 personen in de BRP ingeschreven die onder de Europese richtlijn Tijdelijke Bescherming vallen, overwegend Oekraïners en voor circa

¹ waarbij de opvang en beheer door het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers COA wordt verzorgd

7,5% overige nationaliteiten die voor het uitbreken van de oorlog in Oekraïne verbleven. Van deze 74.000 mensen verblijven circa 50.000 in een gemeentelijke opvanglocatie.

In deze ledenbrief:

- Huisvesting statushouders en asielopvang
- Crisismaatregelen asiel
- Bestuurlijk afsprakenkader vluchtelingen uit Oekraïne
- Ontheffingskader voor Russische contracten
- Evaluatie Regeling opvang ontheemden Oekraïne
- "Derdelanders"

Structurele aanpak huisvesting statushouders en asielopvang

De VNG is met het kabinet in gesprek over een samenhangend pakket aan afspraken en maatregelen om te komen tot een structureel goed werkende keten van asiel, wonen en integratie. De [Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen](#) is hiervoor de basis. We verwachten begin september dit samenhangende pakket te kunnen presenteren. Elementen die hierin terugkomen zijn:

- Versnelde implementatie van de Uitvoeringsagenda, met meer mogelijkheden voor kleinschalige opvang en flexibele huisvestingsmogelijkheden voor diverse doelgroepen, waarvoor extra financiële stimuleringsmaatregelen wenselijk zijn;
- Een werkende governance via de Provinciale Regietafels om landelijk vier aanmeldlocaties, locaties voor bijzondere groepen en een stelsel van regionale opvanglocaties met satellietlocaties te realiseren;
- Voldoende middelen voor gemeenten: aandacht voor structurele gezonde financiën, en vergoeding van specifieke kosten, zowel voor gebouwen, sociale infrastructuur als voor de uitvoering. Onder dat laatste verstaan we onder meer de groeiende kosten van inburgering naarmate het aantal statushouders stijgt, een financieel adequate mee-ademende bekostiging van de onderwijsroute, de vergoeding van de opvang en begeleiding van meerderjarige AMV-ers, (garantie-)regelingen op het gebied van flexibele woonvormen voor diverse doelgroepen;
- Een financieringssysteem voor het COA die een einde maakt aan het huidige jojo-beleid.

Het kabinet heeft aangegeven in een [brief naar de Tweede Kamer](#) te werken aan een wettelijke taak voor gemeenten op asielopvanglocaties beschikbaar te stellen. Dit naast het al bestaande "dwingend instrumentarium" op het terrein van ruimtelijke ordening. De VNG heeft hiervoor begrip maar daarvoor zijn wél een aantal randvoorwaarden noodzakelijk; hierover hebben we u in een [ledenbrief](#) over geïnformeerd. Dan gaat het om een transparante afweging, een escalatieladder en een belasting van gemeenten die congruent is met omvang en ruimte en recht doet aan de inspanningen die een gemeente al levert, en recht doet aan de verdeelsleutel van de Uitvoeringsagenda. Dit met het oog op een evenwichtige spreiding van de last over alle gemeenten en het behoud van draagvlak onder alle inwoners.

Behoefte aan opvangplekken blijft

De behoefte aan opvangplekken, de huisvestingstaakstelling en integratie zijn communicerende vaten. Op dit moment geeft het COA aan per 1 januari 2023 behoefte aan opvangplekken van 51.000 (conform het nieuwe Capaciteitsbesluit). Op dit moment verblijven ruim 43.000 mensen in de asielopvang. Hiervan heeft ruim een derde al enige maanden een status (circa 14.500). Zouden al deze mensen worden gehuisvest, dan zou de behoefte aan opvangplekken lager liggen. Het

grootste voordeel is uiteraard dat mensen kunnen gaan leven, werken en inburgeren in de gemeente waar zij langere tijd blijven wonen.

Omdat er sprake is van een stijgende lijn in het aantal asielaanvragen, maar vooral ook omdat sprake is van relatief meer “kansrijke” asielzoekers, stijgt het aantal statushouders sneller dan aanvankelijk geraamd. We moeten daarom rekening houden met een stijging van de huisvestingstaakstelling in de toekomst. Deze taakstelling bedraagt nu 13.500 in de tweede helft van 2022 voor alle gemeenten gezamenlijk. Daar komt de eerder opgelopen achterstand van bijna 1.900 nog bij: in totaal moeten in de tweede helft van 2022 15.400 statushouders worden gehuisvest. De opgave verschilt per gemeente, omdat de ene gemeente een achterstand heeft, waar een andere gemeente al voorloopt. Het verdient aanbeveling, zowel vanuit het belang van de statushouder als van de gemeente en het COA, om statushouders zo snel mogelijk te huisvesten en de in de tweede helft van 2022 méér mensen te huisvesten dan de formele taakstelling. Het risico bestaat anders dat de behoefte aan asielopvangplekken zelfs hoger wordt dan 51.000. Via het [forum asiel en integratie van de VNG](#) delen we ervaringen en voorbeelden hoe verschillende gemeenten dit aanpakken.

Huisvesting

Het kabinet heeft aangegeven de uitvoerbaarheid van een hogere taakstelling te willen verbeteren door de huisvestingsmogelijkheden te verbeteren. Dit kan door meer [tijdelijke huisvesting \(bijvoorbeeld in hotels of recreatiewoningen\)](#) te realiseren, door [tussenvoorzieningen](#) te creëren, rijksvastgoed of rijksgrond te benutten, of door meer corporatiewoningen beschikbaar te stellen voor statushouders en/of door meer flexibele woningen te realiseren. Passend bij de Uitvoeringsagenda Flexibilisering asielketen streven we ernaar locaties te realiseren die voor meerdere doelgroepen gebruikt kunnen worden en die aansluiten bij de steeds veranderende vraag. Bij het rijk bepleiten wij voor extra financiële stimuleringsmaatregelen. Hieraan wordt mede via het programma “[Een thuis voor iedereen](#)” invulling gegeven.

Uit het rapport van het Planbureau voor de Leefomgeving “[Flexwoningen als aanvulling op het woningaanbod](#)” blijkt dat partijen diverse obstakels tegenkomen bij de realisatie van flexwoningen. In dat kader willen we u wijzen op de “Taskforce versnelling tijdelijke huisvesting”. Deze heeft tot doel om gemeenten en corporaties te helpen versneld flexibele huisvesting te realiseren. De Taskforce heeft diverse mogelijke locaties in beeld gebracht en onderzocht welke mogelijkheden er zijn om de bouw van woningen ook daadwerkelijk te realiseren. Ook kan de Taskforce helpen capaciteit van bouwers te ontsluiten en zijn er financiële ondersteuningsmogelijkheden zoals een garantieregeling. Al in augustus komt er een eerste tranche van een gezamenlijke inkoop van flexwoningen. Het is nu nog mogelijk daarop in te tekenen. U kunt de Taskforce bereiken via info@realisatiehuisvesting.nl.

Crisismaatregelen asiel

Zoals bekend zijn sinds 17 juni [diverse crisismaatregelen](#) rondom de asielopvang van kracht. Daarbij gaat het om het organiseren van crisishulpverlening en het versneld huisvesten van statushouders.

Er is een coördinerende rol belegd bij de Veiligheidsregio's, om per regio 225 plekken crisishulpverlening te realiseren. Om het aantal statushouders in de asielopvang op korte termijn drastisch te verminderen, is tussen kabinet en gemeenten afgesproken dat binnen 6 weken 7.500 statushouders *versneld* worden gehuisvest. Dit traject loopt nu en wordt in augustus afgerond. De Veiligheidsregio's vervullen een coördinerende rol. Door COA is samen met vertegenwoordigers

van de Veiligheidsregio's en VNG een plan van aanpak opgesteld; u heeft hierover inmiddels vanuit COA bericht ontvangen. Deze 7.500 statushouders zijn onderdeel van de huidige taakstelling voor de tweede helft van 2022 (zoals eerder in deze ledenbrief vermeld). Als in een Veiligheidsregio alle toegewezen statushouders zijn geplaatst, wordt in die regio de crisisondopvang voor asielzoekers weer afgebouwd.

Het kabinet werkt ondertussen aan een aantal tijdelijke grootschalige opvanglocaties, zoals cruiseschepen, maar ook landlocaties. Vanuit humanitair oogpunt zijn dit soort locaties vele malen beter dan crisisondopvang; de hoop is dan ook dat op korte termijn enkele van dit soort locaties kunnen worden geopend.

Actualiteiten rond opvang Oekraïense ontheemden en effecten oorlog in Oekraïne

Bestuurlijk afsprakenkader vluchtelingen uit Oekraïne

Vorige week is het [Bestuurlijk afsprakenkader ontheemden uit Oekraïne](#) ondertekend. De ondertekenaars (ministerie van JenV, VNG en Veiligheidsberaad) beschouwen dit kader als de basis voor de tijdelijke wet en als basis voor samenwerking zolang er geen tijdelijke wet is en het staatsnoodrecht nog geldt. Het bestuurlijk afsprakenkader bestaat uit twee hoofdthema's:

- De besteding van alle afspraken en randvoorwaarden bij de opvang van ontheemden uit Oekraïne tot nu toe.
- Ondersteuning van de VNG en het Veiligheidsberaad voor de intentie van het kabinet om de (nood)opvang van Oekraïense ontheemden in de tijdelijk wet als taak aan het college van burgemeester en wethouders op te dragen, inclusief de toezichhoudende rol van de gemeenteraad.

Donderdag 7 juli jl. heeft de Tweede Kamer ingestemd met verlenging van het staatsnoodrecht. In het Kamerdebat is door de minister van JenV aangekondigd snel na het zomerreces met de tijdelijke wet te komen, zodat de noodwet kan worden beëindigd. Voorafgaand aan de invoering van de tijdelijke wet, is het belangrijk om zicht te krijgen op de impact hiervan voor gemeenten. Daarbij hanteert de VNG als randvoorwaarden dat de inhoud van de wet uitlegbaar, uitvoerbaar en betaalbaar moet zijn. Naast de inhoud van de tijdelijke wet, blijven we met JenV in gesprek over voldoende doorlooptijd om een zorgvuldige uitvoeringstoets te kunnen doen.

Evaluatie Regeling opvang ontheemden Oekraïne

De afgelopen weken heeft de VNG met de hulp van meerdere gemeenten gewerkt aan de evaluatie van de Regeling Opvang Ontheemden Oekraïne (ROOO). De evaluatie is specifiek gericht op de uitvoerbaarheid van de regeling door gemeente en heeft tot doel om knelpunten en onbedoelde effecten te signaleren en voorstellen te doen om deze waar mogelijk aan te passen. De eindrapportage van de evaluatie staat op het [VNG forum Oekraïne](#) en is aangeboden aan het Ministerie van JenV.

Het ministerie is momenteel bezig met aanpassingen van de regeling en de knelpunten die benoemd zijn in de evaluatie worden hierin meegenomen. De VNG brengt daarbij de praktijkervaringen van gemeenten in. We verwachten dat de aangepaste ROOO begin augustus gereed is. Daarna gaat de VNG een uitvoeringstoets uitvoeren. Tot die tijd blijft de regeling ongewijzigd van kracht.

Indien gemeenten nog punten willen aandragen die niet zijn opgenomen in de evaluatie kunnen mailen naar Oekraïne@vng.nl. Vermeld in het onderwerp dat het om een aanvulling van de evaluatie van de ROOO gaat.

“Derdelanders”

Vanuit meerdere gemeenten komen signalen over zogenoemde “derdelanders”. Dit zijn mensen die rechtmatig in Oekraïne verbleven voordat de oorlog uitbrak en daarmee mogelijk vallen onder de Europese richtlijn voor tijdelijk verblijf. Binnen deze groep zijn weer verschillende subgroepen te onderscheiden (vluchtelingen, arbeidsmigranten, studenten e.d.). Lidstaten geven een eigen invulling aan hoe met de verschillende subgroepen om te gaan binnen de kaders van de Europese richtlijn. De signalen worden door het kabinet gehoord en opgepakt. Binnenkort volgt nadere berichtgeving. Wij zullen de ontwikkelingen op ons forum delen.

Ontheffingskader voor Russische contracten

Op 23 juni jl. is het definitieve ontheffingskader voor bestaande contracten met Russische partijen (o.a. Gazprom) door middel van een beleidsregel gepubliceerd. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) geeft hiermee weer aan welke criteria moet worden voldaan om in aanmerking te komen voor ontheffing. De uitvoering van de ontheffingsbevoegdheid is belegd bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Aanvragers kunnen vanaf 24 juni bij het RVO-loket een aanvraag indienen voor ontheffing. Het uitgangspunt is dat ontheffingen in beginsel terughoudend worden verleend. Meer informatie staat op de website van Europa Decentraal:

[Ontheffingskader voor Russische contracten gepubliceerd - Europa decentraal](#)

Als uw gemeente een contract heeft met een Russische (gas)leverancier (o.a. Gazprom), is het belangrijk om te weten welke stappen gezet moeten worden. Europa Decentraal heeft hiervoor een [stappenplan](#) uitgewerkt. Aan de hand hiervan kunt u nagaan welke acties voor uw gemeente zijn aan te raden.

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten



L.K. Geluk
Algemeen directeur